

“YENİ LİSÂN”CILARIN DİLDE SADELEŞME TALEPLERİNE KARŞI ÇIKIŞIN BİR ŞİİRİ: *LİSÂN-I OSMÂNÎ*

Hasan Kolcu* - Gürkan Yavaş**

Özet: Ali Ekrem, 1914 yılında yazıp 1916 yılında yayımladığı *Lisân-ı Osmânî* isimli manzûm eserinde, Ömer Seyfettin ve arkadaşlarının başlattığı “Yeni Lisân” akımına karşı çıkar. Dilde sadeleşme fikrine karşı çıkıp Servet-i Fünûncuların Arapça ve Farsça kelime ve terkiplerle yüklü, anlaşılması güç Osmanlı Türkçesinin dil anlayışını savunan bu manzûm eser, özelde Ömer Seyfettin’in bazı makalelerine cevap olarak, genelde ise Türkçeye karşı Osmanlı Türkçesini savunmak için yazılmıştır. Bu makalede, dil ve vezin tartışmaları açısından oldukça önemli olan *Lisân-ı Osmânî* manzûmesi tahlil edilmiş, değerlendirilmiştir. Aynı eserin günümüz yazısına aktarımı yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Lisân-ı Osmânî*, Türkçe, Osmanlı Türkçesi, dil, Yeni Lisân, Ali Ekrem, Ömer Seyfettin.

A POEM OF OPPOSITION TO THE PURITY DEMANDS OF FOLLOWERS OF YENİ LİSÂN

Abstract: Ali Ekrem, opposed to Yeni Lisân brought out by Ömer Seyfettin and his fellows, in his verse work *Lisân-ı Osmânî*, which he wrote in 1914 and published in 1916. This work opposed to trend of purity in language and backed up the understanding of language of Servet-i Fünûn followers in which they supported Arabic and Persian words and phrases, which were quite difficult to understand. In this article, *Lisân-ı Osmânî*, which is quite important in terms of language and meter, has been analysed and evaluated. It also has been copied into today's Turkish Latin alphabet.

Keywords: *Lisân-ı Osmânî*, Turkish, Ottoman Turkish, language, Yeni Lisân, Ali Ekrem, Ömer Seyfettin.

* Yrd. Doç. Dr., Kocaeli Üniversitesi, Fen - Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü.

** Arş. Gör., Kocaeli Üniversitesi, Fen - Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü.

GİRİŞ

Şiir dille yapılan bir sanattır. Şiirin malzemesi dildir. Ancak şiir dili, günlük dilden, bilim dilinden farklıdır. Çünkü gerek biçim, gerek içeriğinin özelliği bakımından şiir dili, doğal dilden bazı farklılıklar gösterir. Şair, doğal imkânlarını genişletmek için onu zorlar, hatta kurallarının dışına çıkabilir. "Aslında şiir dili, dil içinde bir üst dildir."¹ Ancak şiirin, aşk, tabiat, bireysel ve sosyal duygu ve düşünceleri tem olarak yaygın biçimde işleminin yanında kullandığı dili, kendi malzemesi olan Türkçeyi tem olarak seçmesi ve işlemesi ilginçtir. Türk edebiyatında Türkçe üzerine yazılmış bir hayli şiir vardır.²

Her ne kadar Kemal Paşazâde Said Bey³ ve Muallim Naci⁴, devrin dili ile ilgili şiir parçaları yazmış iseler de bunlar, Divan şairlerinde de çoğu kez rastladığımız kadar, başından sonuna Türkçeyi tem alan şiirler değildir.

Bize, bu bağlamda ilk şiir, Nâmık Kemâl'in oğlu Ali Ekrem (Bölal) tarafından yazılmıştır.⁵ Bu şiir, Yeni Lisâncıların dilde sadeleşme taleplerine karşı çıkışın şiiridir. Ali Ekrem, "Yeni Lisân" akımıyla 1911 yılında *Genç Kalemler*'de Ömer Seyfettin, Ali Canip ve Ziya Gökalp tarafından ortaya konulmaya çalışılan sadeleşme isteğine karşı çıkarak Osmanlı Türkçesini savunduğu *Lisân-ı Osmânî* adlı manzûm bir eser yazar. Bu eser, dilimizin sadeleşme sorununu bağımsız olarak tem edinen ilk şiirdir, denebilir. Şiirin yazılış tarihi 17 Mart 1330 (20 Mart 1914)'dur. Şiir, bu tarihte yazılmış olmasına rağmen, kitap hâlinde yayımı 1332 (1916)'dir. Eserin başında Abdülhak Hâmid'in 7 Mart 1914 tarihli bir mektubu yer alır. Abdülhak Hâmid, bir şekilde eseri görmüş ve okumuştur. Bunu mektupta yer alan "*Lisân-ı Osmânî hakkındaki eş'âr-ı pür-vekârını okudum.*" cümlesinden anlıyoruz. Ekrem, herhâlde eserini yayımlamadan önce Hâmid'e yollamış ve Hâmid de eserle ilgili olarak söz konusu mektubu yazmıştır. Ekrem, bu mektubu *Lisân-ı Osmânî*'nin başına koymuş ve eserini de "*Yegâne amcam Abdülhak Hâmid Beyefendiye*" diyerek ona ithaf etmiştir. Abdülhak Hâmid, mektubunda *Lisân-ı Osmânî* ile ilgili şu değerlendirmede bulunur:

"Sen bu bedâi'inde her ne demek lâzımsa demiş ve mesrûdatın musîb ise delâîliyle ispat etmişsin. Binâenaleyh bu meselede aleyhdârânın ne diyeceklerini bilmez isem de lehinde bulunanların ilâve edilecek bir söz bulamayacaklarından emînîm. Şübhe yok ki herkes istediği yolda yazmağa me'zûndur. Fakat bir tarafın diğer tarafa tahakkümle mesleğini tahmîl veyâhûd diğerine nazariyesini cerh etmesi teba'anın teba'ya vergi tarh eylemesi kabîlinden olur."⁶

Mektubun bir önemli yanı da Hâmid'in dilimizle ilgili kişisel değerlendirmesidir:

"Bir de ma'lûmdur ki güzel her ne yolda yazılsa güzelliğini muhafaza eder. O güzelliği ise elbette havâs avâmdan daha iyi görür. Her iki sınıf-ı nâs için de eserler neşrolunmalıdır. Hususiyetle gazeteler avâmın dahî anlayabileceği bir tarz-ı lisânda yazılmalıdır.

Eş'âra gelince ben senin pederin ve senin gibi yazmak tarafdâriyım. Anca başka türlü yazarların aleyhdârı değilim. Güzeli bir şey yazarlarsa onu da beğenirim vesselâm."⁷

LİSÂN-I OSMÂNÎ'NİN MUHTEVASI

Ali Ekrem, eserini Yeni Lisâncılara karşı Osmanlı Türkçesini savunmak için yazar. Şiirine Osmanlı Türkçesine bir dizi övgüde bulunarak başlar:

*"Seninle ey müterennim lisân-ı Osmânî,
Seninle ben yazarım en büleñd efkârı*

*Seninle maşrık-ı lâhûta yükselir rûhum,
Cihân cihân görürüm kâinat-ı devvârı,*

*Urur hayâlîme bir incilâ-yı sübhânî!
Hayâta ağlamak isterse kalb-i mecrûhumı,*

*Gelir edâ-yı rakîkinle, bâl-ı nâzınla
Bükâ-yı hârımı tersîm edersin elvâha*

*Senin o huzme-i enzâr-ı cân-nevâzınla
Müfekkirem erişir cilve-gâh-ı eşbâha.*

*Senin o tâ'ir-i kudsî hurâm-ı güftârın,
İlelebet kalacak rûh-ı şevki eş'ârın."⁸*

Ali Ekrem, Osmanlı Türkçesinin en yüce düşünce ve duyguları anlatmadaki gücünü, derinliğini ve zenginliğini Divan şiirinin zirve isimleri olan Fuzulî, Nef'î ve Nedîm'den örnek şiir parçaları vererek kanıtlamaya çalışır. Tanzimat sonrası Türk edebiyatı devresinde de babası Nâmîk Kemal ile Recaizâde Mahmut Ekrem ve Abdülhak Hâmid'i de Osmanlı Türkçesinin başarılı kullanıcıları olarak gösterir. Bunun için, Nâmîk Kemâl'in "Vaveylâ"sının birinci ve üçüncü nevhalarını⁹, Recaizâde Mahmut Ekrem'in "Tefekkür"ünden iki parçayı¹⁰ ve Abdülhak Hâmid'in mensur bir eser olan "Fin-

ten"inden de Davalacıro'nun "Bir âvâz-ı bülehd-i vahşiyâne ile" okuduğu beş kıt'alık şiirin ikinci kıt'ası hariç tamamını Osmanlı Türkçesinin örnek şiir parçaları olarak verir.¹¹

Ali Ekrem, *Lisân-ı Osmânî*'sinde¹² Osmanlı Türkçesini yalnız eski şairlerin değil, yenilerin de başarıyla kullandığını iddia eder. Bu iddiasını kanıtlamak için de Tevfik Fikret'in "Balıkçılar" adlı şiirinin bir bölümünü kitabına alır.¹³

Bu noktadan sonra Yeni Lisâncıların dili sadeleştirmek için Osmanlı Türkçesinin içinden -Arapçanın, Farsçanın kurallarına göre yapılmış tamlamaları çözmek, sözcüklerin varsa Türkçesini kullanmak, eş anlamlı sözcüklerin Türkçesini yeğlemek, Türkçe dil bilgisi kurallarını uygulamak ve buna benzer uygulamalarla- Türkçeyi çekip çıkarmak konusundaki önerisine¹⁴ o, "sözlerin özü" olarak kabul ettiği Osmanlı Türkçesini savunarak şöyle karşı çıkar:

"İlelebed bu lisânda tekellüm eyleyecek
Lisânı aslına ircâ' için heveslenmek,
Tulû'a muntazır olmak gurûb-ı mâzîden
Demekdir; işte hakikat. Teemmül eyle de sen
Eğer bu kabil ise yaz bütün açık Türkçe"¹⁵

Ali Ekrem'e göre Osmanlı Türkçesinde sadeleştirme yapmak ve "açık lisân"la yazmak imkânsızdır. Çünkü;

"..... Açık lisân önce
Beş altı yüz sene evvel gerekdi, Türkçemizi
Zuhûrumuzda bıraktık, Acem lisânı bizi
Esîri eyledi; zirâ Acem lisânından
Gelirdi fikretimden, nasîbe-i irfân."¹⁶

Tanzimat'la birlikte ise, Ali Ekrem'e göre;

"Bu halka sonra temeddün gelince Avrupa'dan,
Bütün ulûm u fînûnu müdekkikîn-i zamân
Arab, Accm kelimâtıyla eylemiş tedvîn
Teşkil etmiş o himmetle bir lisân-ı metîn"¹⁷

meydana gelmiştir. Bu metîn dil, Osmanlı Türkçesidir. O, Yeni Lisâncıların "millet için yazmak" görüşünü de paylaşmaz ve;

"Denir ki 'millet için yazmalı güzel: Bize siz
Bu milletin bütün efrâdını beyân ediniz.

Bu milletin bütün efrâdı köylü, çiftçi midir?
Bugün şebâb-ı münevver, zaman için nâdir

De olsa çehre-i âti değil midir o şebâb?
Avâm için onu terk eylemek olur mu savâb?

Avâm için de şebâb münevver olmalıdır:
Çiçek hayâtını hurşîd-i âsmândan alır."¹⁸

diyerek eleştirir.

Ali Ekrem, Osmanlı Türkçesini eşsiz, benzersiz örnekleriyle öğ-
renen birinin irfan hazinesini bulacağını da ileri sürer. Hele gençle-
rin, bu dile karşı çıkmaktan çok, onu "bütün kavâid-i mazbûtasıyla"
öğrenmelerinin farz olduğuna inanır. Çünkü;

".....İnsan için büyük emek
Değildir öğrenivermek lisân-ı mâderini"¹⁹

Yeni Lisâncılar da dilimizi hasta buluyor ve bu hastalığın dilin
yapısındaki Arapça - Farsça sözcükler ve tamlamalardan kaynak-
landığını ileri sürüyorlardı.²⁰ Ali Ekrem, Yeni Lisâncıların bu fikrini
paylaşmaz ve buna şiddetle karşı çıkar:

"Açın kitâb-ı lisânın bütün serâ'irini.

Görürsünüz ki Arabca, Acemce 'terkîbler'
Lisân-ı halka yer etmiş, bugün yazar, söyler

Bütün kavâ'id-i terkîbi her sınıftan halk,
Bırak biraz okuyan kısmı cehl-i mutlaka bak."

'Suâl-ı hâtıra geldim' diyor bugün amele,
Diyor ' Sabah-ı Şerîfin' manav, balıkçı bile."²¹

Ali Ekrem bu fikrini desteklemek için amelenin, manavın, kasa-
bın, kısacası halkın genelinin sıklıkla kullandığı "su'âl-ı hâtır, sa-
bâh-ı şerîf, selâm-ı aleyküm, Ramazân-ı Şerîf, Bâb-ı Âlî, saray-ı hu-
mâyûn" gibi yapısında üç dilden de sözcük bulunduran örnekler
verir. Ali Ekrem'in, Yeni Lisâncıların, sözcüklerin Arapçasının ve

Farsçasının yerine, Türkçesinin kullanılmasını istemeleri konusunda da fikri şudur:

"..... Bu vehm-i bâtıldır:
'Çalab' diyen bizim Allah'a pek yabancı kalır!"²²

Osmanlı Türkçesinin tamlamalarında letâfet, incelik, insicâm, selâset bulan Ali Ekrem, yüksek duygu ve fikirlerin anlatımının sadece Türkçe ile mümkün olamayacağını, bunun yükselme zamanından caymak olacağını, bu düşünceye şaşığını belirtir. Bu tamlamaların Türkçe söylenemeyeceğini;

"Nasıl denir meselâ Türkçe 'inkisâr-ı hayâl'
'Ulüvv-i his', 'feyezân-ı ezel', 'hayâl-ı muhâl'?

Tezyinât-ı lisândan değil bu terkibler
Birer me'âl-i nevindir; bütûn yazar, söyler

Bu ince sözleri erbâb-ı fenn, fuhûl-ı zaman"²³

şeklinde değerlendirir. Muhatablarına şu soruyu sorar:

"Ya lem'a-zâr-ı tulû'unda fenn ü marifetin
Zuhûr eden bu kadar hâtifi beyân-ı lugatin

Nedir mukâbili terkibi terk edersek biz?"²⁴

Yeni Lisâncıların tamlamaları çözerek dili sadeleştirme gayretlerine ise Ali Ekrem, şiddetle karşı çıkar:

"Kazar mezârımızı sâdelik denen illet!

Atın vücûd-ı lisândan revân-ı terkibi
Kalır, hazîz-i mezelletde na'ş-ı hâr gibi,

Tefessüh etmeğe âmâde bir kadîd-mâl,
Çöker medâric-i âtiye zıll-ı izmihlâl!"²⁵

Ali Ekrem şiirinde, Yeni Lisâncıların önde gelen isimlerinden biri olan Ömer Seyfettin'i hedef alır. Ömer Seyfettin, bir makalesinde, "Enderûn argosuyla terennüm ederek milletine, milletinin rûhuna, milletinin samimî lisânuna, anasının diline yabancı kalır ve bilmez ki her millet kendi lisânıyla yaşar." der²⁶ ve Tanzimat sonrası Türk edebiyatçılarının "Lisân-ı Osmânî" dedikleri Osmanlı Türkçesine "Enderûn Lisâ-

nı" adını verir. Milliyet cereyanı ile beraber kalplerde alevlenen dil sevgisinin, konuşulan Türkçenin ve "millî aruzun" canlanmasına vesile olduğunu belirterek "millî vezin"lerle yazmaya ve dilde sadeleşmeye karşı çıkanları şöyle eleştirir:

"En genç şairlerimiz millî vezinlerle terennüme başladılar. Hakiki ve canlı lisân galebe çalarken kimsenin anlamadığı Enderûnca yani 'Lisân-ı Osmânî' susmadı. Tabiatın muzafferiyetine karşı gelmek istedi. Fakat nasıl? Milliyet aşırı olan bu yirminci asırda hiçbir Türkün anlayamayacağı dört yüz sene evvelki milliyetsiz Enderûn lisânıyla."²⁷

Ali Ekrem, Ömer Seyfettin'in bu fikirlerini yalnız şairlere değil, silahlı kuvvetlerin ileri gelenlerine, seçkin bilginlere taarruz olarak anlar. Bu durumu *Lisân-ı Osmânî*'sinde şöyle eleştirir:

"Lisân-ı hâzır için Enderûn Lisânı diyen,
Ne söylüyor acabâ anlamış mı? Doğrusu ben

Bu ictisâra derim: 'Enderûn Lisânıyla!
Bütün mefâhir-i tâbân-ı millete hamle!"²⁸

Ali Ekrem şiirinde, Ömer Seyfettin'in *Lisân-ı Osmânî*'ye ve onun taraftarlarına bu kadar yüklenmesini, yıkıcılıkla da suçlar:

"Nedir bu cû'-ı taarruz bu aşk-ı istihkâr

Bakin şu savlet-i tahrîb ü hedme, ibret alın:
Kazar mezârını evlâd-ı ma'rifet vatanın!"²⁹

Ali Ekrem, Ömer Seyfettin'in makalelerinde karşı çıktığı aruz vezni konusunda ise şiirinde şunları dile getirir:

"Ya vezni? Vezn-i aruzîyi sevmemek bana bir
Rübâb-ı cenneti kırmak kadar günah gelir!

Bu vezn-i rûhda âhengin en güzîdesi var
Bununla şâir hakk-ı devr-i kâi'nâtı yazar!

Eğer 'lisân-ı tabîî değil' demekse merâm,
Ben işte fikrimi nazmıyla eyledim ifhâm.

Şu nazm-ı sâdede birkaç nakîsa varsa eğer,
Kusur-ı aczime âid, nakîsa şân-ı beşer,

Emin olun ki 'Hesâb-ı Benân'da neşr olamaz
Beşer kemâl-i tabîyi bir zamân bulamaz."³⁰

Ali Ekrem, Ömer Seyfettin ve arkadaşlarını dille ilgili ortaya koyduğu iddialardan;

"Bu iddiaları hep terkedin ki pek boştur,
Yıkık binâ-yı hurâfâta tırmanan yorulur"³¹

diyerek vazgeçmeye çağırır, Türkçeye karşı Osmanlı Türkçesini ise şöyle savunur:

"Lisân bütün edebiyatı kavramış, almış
Yed-i müebbede-i gurma halkı, kök salmış

Uruk-ı millete, Osmanlı neslinin üzerine!
Görünmüyor mu bedâhet-i muannidın gözüne?"³²

Ali Ekrem, Ömer Seyfettin'in makalelerinde dile getirdiği konuşma dilini yazı dili hâline getirmek ve halk için yazmak düşüncesine ise şiirinde şu cevabı verir:

"Bu milletin bütün efrâdı echel-i akvâm
Değil ki fikrini tebliğ için lisân-ı avâm

Kifâyet etsin anın mağz-ı bî-talâkına;
Kifâyet etse bütün milletin hamâkatına

Kanâat eylemek icâb eder; ne fikr-i muhâl!
Avâm için yazı yazmak mıdır bu vehm-i hayâl?

Avâm için yazı yazmak ta'ammüm etse hele?
Me'âli-i edebiyat ölüp bu illetle!"³³

Dünyanın her yerinde halk için değil, "havâs" için yazılacağını, "millî lisân" ile yazılsa bile "avâm"ın bunu anlayamayacağını ifade eden Ali Ekrem, Osmanlı Türkçesine dokunulmamasını ister:

"Bu tarzı ben severim siz avâm için yazınız
Açık lisân ile pek sâde nağmeler, yalnız

Dokunmayın bu lisânın beyân-ı şiddetine,
Dokunmayın onun âhenk-i zî-celâdetine!

*Dokunmayın, yıkılır yoksa en büyük âmâl,
Lisân batarsa çöker şâhrâh-ı istikbâl!*

*Dokunmayın, bu lisân çünkü din ve târihin
Lisânıdır, onu temsil eden beyân-ı güzîn*

*Bütün mefâhir-i mâzî lisânıdır, bırakın
Uzak asırları, âtî-i tâbdâra bakın!"³⁴*

Osmanlı Türkçesine övgü ile başladığı şiirini yine ona övgü ile bitirir:

*"Sen ey lisân-ı havârik-ı beyân-ı Osmânî
Ki asr-ı hâzıra şâyân-ı defne-i irfân,*

*Ki rûh-ı millet için tercümân-ı sâdıkısın;
Muhammed ümmeti oldukça tâlî-i Kur'ân,*

*Cidâr-ı Kâ'be'ye urdukça arş-ı yezdânî,
Bu halk için kalacaksın bu halka lâyıksın!"³⁵*

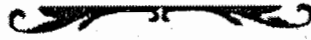
Lisân-ı Osmânî, özelde Ömer Seyfettin'in Yeni Lisân konusunda yazdığı makalelere cevap olarak; genelde ise, II. Meşrutiyet devri Türk edebiyatında ortaya atılan "*Yeni Lisân*" akımının savunduğu dilde sadeleşme ve Türkçeye dönüş hareketine karşı Osmanlı Türkçesini, başka bir deyişle, Servet-i Fünûncuların dil görüşünü savunmak için kaleme alınmış ilk manzûm eserdir. Türkçeden kovulan Arapça ve Farsça tamlamaların yasını tutan şairin, yıkılan Lisân-ı Osmânî için söylediği son ağıttır, denebilir. Buna bir de -"Yeni Lisân"a paralel yeni bir vezin akımı olarak hece ölçüsüne dönüşün varlığını da göz önünde tutarsak³⁶- Türkçeden kovulan aruzu da eklemek gerekir. Onun da son ağıtını Halit Fahri yazacaktır.³⁷

علی اکرم

النساء

منظوم

«عبد الحق حامد بك افنديك بر مکتوبنی حاویدر»

استانبول

طرافت مطبعه سی

۱۳۳۲

Ali Ekrem

LİSÂN-I OSMÂNÎ

Manzûm

“Abdülhak Hâmid Beyefendi'nin
Bir Mektûbunu Hâvidir”

İstanbul
Zarâfet Matbaası
1332

Şâ'ir-i Âzam Abdülhak Hâmid Bey Efendi'nin Bir Mektûbu

Nûr-ı 'Aynım Ekrem'im,

Lisân-ı Osmânî hakkındaki eş'âr-ı pür-vekârını okudum. Evvelemirde huld - âşiyân-ı pederinden mevrûs olan ve bana âid bulunan teveccüh-i mahsûsunun bu münâsebetle dahî tezâhür eden âsâr-ı necâbet-disârından cidden mütehassis ve müteessir ve sonra da lisânımızın müdafaa-i hukûku husûsunda tenvîr-i hakikat için zalâm-ı şekvene isâbet eden sâika-günâ temhîdâtına muhyî-i edebiyât olan merhûmun rûhâniyet-i mütekellimesi huzûrunda gibi kalarak meshûr ve mütehayyir olduğumu beyân etmek isterim. Sen bu manzûme-i bedâ'înde her ne demek lâzımsa demiş ve mesrûdâtının musîb olduğunu delâliyle isbât etmişsin. Binâenaleyh bu mes'elede aleydârânın ne diyeceklerini bilmez isem de lehinde bulunanların ilâve edilecek bir söz bulamayacaklarından emînim. Şübhe yok ki herkes istediği yolda yazmağa me'zûndur. Fakat bir tarafın diğer tarafa tahakkümle mesleğini tahmîl veyâhûd diğerine nazariyesini cerh etmesi tebaa'nın teba'ya vergi tarh eylemesi kabîlinden olur. Bir de ma'lûmdur ki güzel her ne yolda yazılsa güzelliğini muhafaza eder. O güzelliği ise elbet havâs avâmdan daha iyi görür. Her iki sınıf-ı nâs için de eserler neşrolunmalıdır. Husûsiyle gazeteler avâmın dahî anlayabileceği bir tarz-ı lisânda yazılmalıdır.

Eş'âra gelince ben senin pederin gibi ve senin gibi yazmak tarafdârıyım. Anca başka türlü yazarların aleyhdârı değilim. Güzel bir şey yazarlarsa onu da beğeniriz vesselâm.

Amcan
7 Mart 1914
Abdülhak Hâmid

“Yegâne amcam Abdülhak Hâmid Beyefendi'ye.”

Ali Ekrem

LİSÂN-I OSMÂNÎ

Seninle ey müterennim Lisân-ı Osmânî,
Seninle ben yazarım en bülehd efkârı,

Seninle maşrık-ı lâhûta yükselir rûhum,
Cihân cihân görürüm kâinât-ı devvârı,

Urur hayâlîme bir incilâ-yı sübhânî!
Hayâta ağlamak isterse kalb-i mecrûhum,

Gelir edâ-yı rakîkinle, bâl-ı nâzınla
Bükâ-yı hârımı tersim edersin elvâha

Senin o huzme-i enzâr-ı cân-nevâzınla
Müfekkirem erişir cilve-gâh-ı eşbâha.

Senin o tâ'ir-i kudsi hırâm-ı güftârın,
İlelebet kalacak rûh-ı şevki eş'ârın.

* * *

Nedir o zemzeme-i pür halâvetin ki ider
Yanık yürekli “Fuzûlî”yi girye-bâr-ı garâm?

Senin o âşık-ı şeydâ esîr-i zârındır:
Seninle rûh-ı şegafdâr-ı şî'ri bî-ârâm,

Hayât-ı aşkına mezc eylemiş zilâl-ı keder.
Bugün de kalb-i Fuzûlî senin mezârındır,

Mezâr aşk-ı müebbed ki hüzn-i lâlinden
Alır müfekkiremiz bir nasîbe-i buhrân;

Seninledir ki o rûhun büyük melâlinden
Düşer cinânımıza bir şerâre-i hicrân!

Yüzünde Leylî-i hüsnün hayâlî girye-nümûn,
Verir seninle Fuzûlî cihâna ders-i cünûn.

"Gâliba bir ehl-i dil toprağıdır derd-i şarâb
Kim kılub hürmet tutmuş üstünde habâb

.....

Ey soran hâlim bu istiğnâ su'âlinden ne sûd
Hâlim eylersin su'âl ammâ işitmezsin cevâb

Deşt-i gamda hâk-i kabrim üzre sero-i girdbâd
Çekse baş ol seröden su kesme ey seyl-i şarâb

Yetmeyüb vaslına sen Leylâ-veşin bir ömrüdür
Ben gibi Mecnûn olub sahrâya düşmüş âfitâb

.....

Nakd-ı ömrü bir sanem uğrunda sarf etdîn tamâm
Ey Fuzûlî âh eğer senden sorulsa bu hesâb"

Fuzûlî

* * *

Nedir o gulgüle-i şevk-i rûd-ı âhengin
Ki fikre gösteriyor bir mehîb şelâle,

Ki rûh-ı kâhiridir şî'r-i pâk-i "Nef'î"nin
Seninle benzer o bir âsmân-ı cevvâle!

Mehâbet-i ebediyyet-nümûn o rengin
Açar cenâhını Nef'î'ye; feyz-i âyînün

Kelâm-ı velvele dârında ra'd ra'd-ı zuhûr
Olur da kükremiş arslanların gürvi kadar

Kulûba râşe veren bir terâne-i mağrûr
Fezâ-yı nâ-mütenâhîyi çınlatır! Kanlar.

Akar durur gibidir hancer-i lisânından,
Gurûblar saçılır şu'le-i beyânından!

* * *

"Saflar düzüb hüccüm edicek hayl düşmene
Dehşetle âsmân ü zemîn pür fiğân olur

Sarsıldığınca zelzele-i hamleden zemîn
Aşub rest-hîz-i kıyâmet ayân olur

Kerd-i şehîde şu'le-i şemşîr-i tâbdâr
Güyâ sehâb-ı fırede berk-i cihân olur

Oklar sihâm-ı kûs-i kazâdan nişan verir
Peykân-ı tîr ise ecel-i nâgehân olur

Evc-i hevâda sıyt-ı çekâçâk tığden
Âvâz-ı ra'd u sâ'ika reh kûm-künân olur
Nef 'î

* * *

Seninle ey mütezehhir lisân-ı şûh-ı "Nedîm",
Seninle bîkr-i hayâlin, meâl-i nâzânın

Güzîde fitratı bir cilve-i hırâm gibi
Ayân olur; o terâvide hüsn-i üryânın

Eder revân-ı visâlî açık saçık telsîm,
Ümûd-ı subha düşen zühre-i garâm gibi.

Nedîm o şâir-i bülbül dehân ü gül-fitrat,
Nedîm o neşve-i câvîd o sâgar-i lâhût,

Kemend-i zülf-i nigâra esîr... bî-kudret,
Elinde hande-feşân bir piyâle-i yâkût,

Seninle rûhunu inler rübâb-ı eş'ârın,
Onun feminden uçar neşve neşve esrârın!

* * *

Mest-i nâzım kim büyüdü böyle bî-pervâ seni
Kim yetiştirdi bu gûne seroden bâlâ seni

Büydan hoş renkden pâkîzedir nâzik tenin
Beslemiş koynunda güyâ kim gül-i ra'nâ seni

Güllü dîbâ giydin ammâ korkarım âzâr eder
Nâzenînim sâye-i hâr-ı gül-i dîbâ seni

Bir elinde gül bir elde câm geldin sâkiyâ
Kangısın alsam güllü yâhud ki câmı yâ seni

Sandım olmuş ceste bir fevâre-i âb-ı hayât
Böyle gösterdi bana ol kadd-i müstesnâ seni

Sâf iken âyîne-i endâmdan sinem dirîğ
Almadım bir kerrecik âgûşa ser-tâ-pâ seni

Ben dedikçe böyle kim kaddini kıldı nâ-tüvân
Gösterir engüşt ile meclisdeki mînâ seni

Nedîm

* * *

Sen ey lisân-ı "Kemâl" ey lisân-ı hürriyet,
Ullüv-i ka'bını vicdânlar eyliyor tebcil;

Kemâl o kalb-i muazzam o meş'al-i irfân,
Seninle menkibe-i fikri eylemiş tertil.

Onun cezâlet-i nutkuyla bir büyük millet
Cahîm-i şiddet ü zulmün ka'ur-ı nârından,

Vatan vatan diye çıkmış telâl-i âmâle:
Bu inkılâbı o yapmış o nutk-ı Osmânî!

Vatan muhabbetini tâ kulub etfâle
O işlemiş; o mübarek lisân ü vicdânı

Vatan vatan diye kabrinden inliyor hâlâ,
Gelir sımâha semâdan hitâb-ı "Vâveylâ":

* * *

Feminin rengi aks edib tenine,
Yeni açılmış güle misâl olmuş,
În'itâfıyla bak ne âl olmuş
Serv-i sîmîn safâlı gerdenine,
Bu letâfetle ol nihâl-i revân
Giriyor göz yumunca rüyâma,
Benziyor aynı kendi hûlyâma,
Bu tasavvur dokundu sevdâma:
Âh, böyle gezer mi hiç cânân?
Gül değil, arkasında kanlı kefen
Sen misin, sen misin garîb vatan!

.....

Git vatan ka'be'de siyâha bürün
 Bir kolun ravza'-yi Nebî'ye uzat
 Birini Kerbelâ'da Meşhed'e at,
 Kâinâta o hey'etinle görün
 O temâşâyâ Hak da âşık olur:
 Göze bir âlem eyliyor izhâr
 Ki cihândan büyük letâfeti var.
 O letâfet olunsa ger inkâr,
 Mezhebimce demek muvâfık olur,
 Aç vatan koynunu İlâh'ına aç,
 Şühedânı çıkar da ortaya saç!"

Kemâl

* * *

"Düşünmeyi severim mahrem-i melâlimdir;
 Odur beni düşünen hâl-i işbirârımda
 Düşünmeden geçemem yâr-i bî-hemâlimdir,
 Odur beni arayan hîn-i inkisârımda

Benim nedîme-i rûhum tefekkürâtımdır,
 Dem-i tefekkürüm en hoş dem-i hayâtımdır.

O dem ki şâm-ı girîbâne rû-yı âfâkı
 Siyeh nikâb ile manzûr-ı çeşm-i rikkat eder,
 O dem ki bâd-ı şebângeh çemende evrâkı
 Hazîn edâ ile me'lûf-i âh-ı hasret eder,
 Dikip nezzâremi bir necm-i pertev-efşâna
 Düşünmeyi severim muttasıl hamûşâne.

.....
 O dil-rübâ ki durur manzarımda hüzn-âlûd
 'Lebiyle hande-nümâ gözleriyle girye-nümûd'
 Okur neşâyid-i ulviyye bî-nevâ vü sürûd;
 Eder derûnumu meşhûn zevk-i nâ-mahdûd,
 Benim nedîme-i rûhum tefekkürâtımdır,
 Dem-i tefekkürüm en hoş dem-i hayâtımdır."

Üstâd Ekrem

* * *

Nedir bu şîve-i nâzân bu rikkat-i üslûb?
 Bu bir takattur-ı rûh-ı müzâb-ı vicdân mı?

Melek kanadları mı oynuyor feyâfeyde?
 Nedir bu ses? Acaba bir revân-ı giryân mı?

Olur harîm-i melâlinde nevha-rîz-i kulûb?
Cinân "Ekrem'e" munis, latîf, nadîde

Çiçeklerin mütesabbî lisân-ı hâliyle
Dolan şu hiss-i halâvet şu nefha-i sevâ

Değil mi feyz-i lisândan? Onun kemâliyle
Değil midir ki eder fikre bir cihân ihdâ

O kalb-i mâtem ü hicrân o fitrat-ı nâsâd,
Garîk-i rahmet-i rahman olan büyük üstâd?

.....

"Öyle bir şiddet-i tasmîm ile çıktım ki yola
Karşıma çıksa eğer seng-i mezârım dönmem;
Bahr-i zühâr değil, ebr-i şererbâr değil
Hep yanar dağlar ile dolsa civârım dönmem!
Dalgalar uymayınız, bâd-ı ta'annüd-kâre
Siz kılın na'sımı îsâl kenâr-ı yâre!

.....

Ne belâdır nedir ol hûr-i cehennem berdûş,
Siz değil hâline âşufte olur belki vühûş!
Filler hâke düşüp mûrlar eyler feryâd,
Kûhdan kûha kaçır şîr-i jiyânlar pür-cûş,
Dalgalar siz kılın imdâd ki yandım nâre,
Siz kılın na'sımı îsâl kenâr-ı yâre.

Çıkıyor kanlı yüzü karşıma ummânda bile,
Sönüyor meş'ale-i lâneti tufânda bile!
Deşt ü deryâyı geçüb tâ iki aylık yoldan,
Geliyor nâleleri gûşuma sağdan soldan.
Dalgalar bende olan derde ölümdür çâre
Siz kılın na'sımı îsâl kenâr-ı yâre.

Ben de tufân gibiyim yağdırırım mevt ü hatar
Gözyaşım seyl-i belâ âh u girvîm sarsar;
Zulmetin çâk edib ey şeb salarım subha nazar
Berk-i tehdîd ile ey ebr ben olmam muztarr.
Dalgalar ben sizi döndürmeden âteş-zâre,
Siz kılın na'sımı îsâl kenâr-ı yâre."

Abdülhak Hâmid

Seninle ey mütevahhiş terâne-i ilhâm,
Seninledir ki şu gurrende şi'r ra'd-ı âheng

Dehâ-yı mu'ciz-i "Hâmid"den eylemiş feverân!
Dehâ-yı mu'ciz-i Hâmid ki âsmânlar teng

Gelir tulû'una; binlerce mevkib-i ecrâm
Onun medâr-ı me'linde eyleyüb deverân,

Döker riyâz-ı zemîne hıyât-ı nûr-ı nigâh.
Dehâ-yı Hâmid olunca seninle velvedâr

Sen ey lisân-ı mübeccel, lisân-ı rûh-ı âgâh,
Kemâl-i şânını bir Hâmid eylese izhâr,

Gezer kevâkib ânın cihân-ı bâlâda,
Ulüv-i kadrin olur belki nezd-i Mevlâ'da!

Değil eâzımın ulviyet-i beyânından,
Bugün bütün yeni şâirlerin lisânından

Tulû' eden o güzel, nâşenide efkârın
O ince, tatlı, samîmi nükât-ı ebkârın

Lisân-ı hâzır iken masdar-ı zuhûru yine,
Onun hücûm u taarruz tilâl-i kudretine,

Ne boş fikir ki nihâyet sukût u hüsrândır
Lisân-ı hâzıra fikr ü hayâl hayrândır

Lisân-ı hâzıra kalb ü revân perestiş eder:
Şükûfelerden uçan handeler kadar dilber,

Bihâra âkis olan levha-i büllend-i sehâb
Kadar hayâl-rübâ; subh-ı leyle-i mehtâb

Kadar enîs-i cinân; gulgul-ı ru'ûd kadar
Mehîb! Nâmütenâhiliğinde fikr ü nazar

Bulur hakâ'ik-i lâhûfî, rûh-ı eşyâyı,
Görür mezâhir-i ânında nûr-ı Mevlâ'yı!

Bunun, bu şanlı lisânın ki aynı âlemdir
Ki zevk u şekli semâvî, ki lafzı mülhemdir,

-Bütün nücûm u şümûsuyla kâinat gibi-
İlelebed kalacak şekli, lafzı, terkîbi!

Onun olunca nigehdâri gâze-i terkîb
Nikâb-ı nâz-ı terâkibi eylemek tahrîb

Nücûmu silmeğe benzer semâ-yı millîden;
Bu âsmâna erişmezsin ey muannid sen!

Bu âsmân-ı belâğ-ı mübînin envârı
İlelebed tutacaktır likâ-yı a'sârı!

"-Yarın sen ağları gün doğmadan hazırlarsın
Sakın yedek biraz ip, mantar almadan gitme...
Açınca yelkeni hiç bakma, oynasın varsın;
Kayık çocuk gibidir: Oynuyor mu kaydetme,
Dokunma keyfine; yalnız tetik bulun, zîrâ
Deniz kadın gibidir: Hiç inanmak olmaz ha!"

Tevfik Fikret

* * *

.....
Nasıl gelir sana bir böyle şi'r-i millînin
Lisân-ı sâdesi? Olsan ne rütbe kûteh-bîn

Bunun beyânını etmez taannüdüñ ta'kîb,
Fakat lisânı bilen bir edîb için ne garîb

Olur onun yalnız rûh-ı sâfını yazmak:
Tilâl-i fikrini görmek değil midir bir Hakk?

Buhâr-ı hışmını tasvîr ederse bir hâme
Neden sezâ görölür şimdi gayza, düşünâme?

O mü'cizât-ı makâlin ki bir numûnesini,
Birer misâlini gösterdim, ey şebâb seni

Senin cinânını titretmiyor mu te'sîri?
Nasıl duyarsa revânın sadâ-yı tekbîri

Duyar bu sözleri de, çünkü rûh-ı ecdâdın
O sözlerin özüdür! Bil ki nesl ü ahfâdın

İlelebed bu lisânla tekellüm eyleyecek.
Lisânı aslına ircâ' için heveslenmek,

Tulû'a muntazır olmak gurûb-ı mâzîden
Demektir; işte hakikat. Teemmül eyle de sen

Eğer bu kâbil ise yaz bütün açık Türkçe.
Fakat bu mümkün olur mu? Açık lisân önce

Beş altı yüz sene evvel gerekdi, Türkçemizi
Zuhûrumuzda bıraktık, Acem lisânı bizi

Esiri eyledi; zirâ Acem lisânından
Gelirdi fikretimden nasibe-i irfân.

Yazardı sâhib-i "Mevlûd Acem" edâsiyle,
Acem lisânına düşmüşdü "Yûnus Emre" bile.

Acem de tâbiş-i îmâna mazhar olmuşdu,
Onun da rûhuna Kur'ân lisânı dolmuşdu,

Demek lisânımızın rûhu nûr-ı Kur'ân'dır,
Bugün o feyz-i müebbed lisân da tâbândır.

Bu halka sonra temeddün gelince Avrupa'dan,
Bütün ulûm u fûnûnu müdekkikîn-i zaman

Arab, Acem kelimâtıyla eylemiş tedvîn,
Teşkil etmiş o himmetile bir lisân-ı metîn,

Denir ki: "millet için yazmalı" güzel: Bize siz
Bu milletin bütün efrâdını beyân ediniz.

Bu milletin bütün efrâdı köylü, çiftçi midir?
Bugün şebâb-ı münevver, zaman için nâdir

De olsa çehre-i âtî değil midir o şebâb?
Avâm için onu terk eylemek olur mu savâb?

Avâm için de şebâb münevver olmalıdır:
Çiçek hayâtını hurşid-i âsmândan alır.

* * *

Lisân-ı hâzırı eşkâl-i bî-misâliyle,
Bilen hazâ'in-i irfân bulur, lisânı hele

Bütün kavâ'id-i mazbûtasıyla öğrenmek
Şebâba farzdır! İnsan için büyük bir emek

Değildir öğrenivermek lisân-ı mâderini.
Açın kitâb-ı lisânın bütün serâ'irini

Görürsünüz ki Arabca, Acemce "terkîbler"
Lisân-ı halka yer etmiş, bugün yazar, söyler

Bütün kavâ'id-i terkîbi her sınıfdan halk,
Bırak biraz okuyan kısmı cehl-i mutlaka bak:

"Su'âl-ı hâtıra geldim" diyor bugün amele
Diyor "sabâh-ı şerîfin" manav, balıkçı bile.

Nasil "selâmün aleyküm" çıkar bugün dilden?
Nasil demez "Ramazân-ı Şerîf" Türkçe bilen?

Aceb "büyük kapı" derler mi "Bâb-ı Âli'ye"?
Veyâ "Saray-ı Humâyûn" bizim ahâliye

Yabancı söz müdür? İnsâf edin: "Hukûk-ı ibâd".
"Safâ-yı aile" yâhût "muhabbet-i evlâd"

Bizim lisânımıza ecnebî midir? Hele ben,
O Türk'ü anlayamam ki vüfûr-ı cehlinden

Dinince "rahmet-i Mevlâ" nedir? su'âl etsin,
"Resûl-ı Ekrem"i derk etmesin, o halde niçin

Yaşar cihânda? Ne anlar? Bu vehm-i bâtıldır:
"Çalab" diyen bizim Allah'a pek yabancı kalır!

Biraz hasîsa-i irfân ile olan mecbûl
Nasıl edâ-yı terâkibi görmesin makbûl!

O incelik, o letâfet o revnâk-ı tasvîr
O insicâm ü talâkat o şiddet-i te'sir

Lisâna bahşediyor sanki nefha-i i'câz!
Birer misâl alalım, söyleyin şu "arz-ı niyâz",

"Hayâl-i yâr", "nesîm-i seher", "likâ-yı hazân",
"Bükâ-yı rûh", "nikâb-ı hayâ", "enîn-i cinân",

"Garîk-i lücce-i zulmet", "sadâ-yı dûradûr",
"Ezel-nümâ", "ebediyet-i karîn", "bülend-i zuhûr",

"Harîm-i dil"... gibi eşkâl-i fikri hep tarasak,
Bütün bu sözler için sâde bir beyân arasak,

Aceb bulur muyuz? İnsan bu fikre hayret eder:
Nasıl zamân-ı terakkî rücû'a gayret eder?!

Nasıl denir meselâ Türkçe "inkisâr-ı hayâl",
"Ulûv-i his", "feyezân-ı ezel", "hayâl-ı muhâl"?

Tezyinât-ı lisândan değil bu terkîbler
Birer me'âl-i nevîndir; bütün yazar, söyler

Bu ince sözleri erbâb-ı fenn, fuhûl-ı zamân,
Bu canlı sözler olur tercümân-ı akl ü cinân.

Ya lem'a-zâr-ı tulûunda fenn ü marifetin,
Zuhûr eden bu kadar hâtifi beyân-ı lugatin

Nedir mukabili terkîbi terk edersek biz?
Nasıl denir meselâ, lutf edib de söyleyiniz:

"Eimme-i fukahâ", "nass-ı kâtı'-ı Kur'ân"
"Tettebbu'ât-ı âmîka", "tekâmül-i irfân",

"Tecellî-i ezeli", "mebhâs-i ilâhiyyât",
"Mesâlik-i edebiyeye", "mukadderât-ı hayât",

"Hukûk-ı müktesebe", "hikmet-i tabî'iyye",
"Fezâ-yı nâmütenâhî", "hudûd-ı şer'îye",

"Levâzım-ı beşerîyyet", "te'avün-i akvâm",
"Tebahhurât-ı hevâ'iyye", "sıklet-i ecsâm",

"Mizâc-ı bünye", "ızâm-ı kılıf", "dimâğ-ı beşer",
"Hayât-ı arz", "medâr-ı ceddî", "hübût-ı kamer",

"Muadelât-ı riyâziyye", "inbisât-ı hevâ",
"Füsûl-ı erba'a", "ilm-i menâfî'-i 'azâ"...

Bütün bu yolda terâkibi eylemek ta'dâd
Ne mümkün! İşte misâl, işte sahâ-i icâd:

Bulun da gösteriniz Türkçenin edâsıyla
Lisân-ı fenne girer bir küçük numûne bile!

"Kazâ-yı nâmütenâhî"yi şimdi biz meselâ
Nasıl beyân ederiz Türkçe? Yoksa bî-ma'nâ

Bir iltizâm-ı tasannu' mudur lisân-ı ulûm?
Lisân, lisân-ı fûnûn olmadıkça en meş'ûm

Fakat cehle giriftâr olur bütün millet,
Kazar mezârımızı sâdelik deneni illet!

Atın vücûd-ı lisândan revân-ı terkîbi
Kalır, hazîz-i mezelletde na'ş-ı hâr gibi.

Tefessüh etmeğe âmâde bir kadîd mâl,
Çöker medâric-i âfiye zıll-ı izmihlâl!

* * *

Değil bütün şu'arâya, ricâl-i seyfe, bütün
Efâzıl-ı ulemâya taarruz etmek için

Bakın – pek ince tefekkürle!- mu'teriz ne demiş:
Nasîb olan bize bir "Enderûn Lisânı" imiş!

Lisân-ı hâzır için Enderûn Lisânı diyen;
Ne söylüyor acaba anlamış mı? Doğrusu ben

Bu ictisâra derim: "Enderûn Lisânıyla!"
Bütün mefâhir-i tâbân-ı millete hamle!

Lisân-ı hâzır on pâdişâh-ı âlem-gîr
Kılıç ucuyla semâvâta eylemiş tahrîr!

Lisân-ı hâzır "Fâtih" cihâna bahşetmiş,
Onunla âlem-i İslâm'a müjdeler gitmiş;

Onunla gulgule-i fethi arş-ı yezdâna
O pâdişâh-ı mu'azzam çıkarmış!... insana

Veleh verir bu mukaddes lisâna ta'n etmek!
Bütün mekârimi tezyîf için mi olsa gerek

O – ince zannolunan! – nükte-i tecâvüzle
Heveslenib duruvermek lisânı tezlîle?

Demek ana bir millet hep "Enderûnî"der?
Uşak makûlesi insanlar öyle mi? Şunu bir

Sizinle anlaşalım biz: Demek ki – cür'ete bak! –
"Sinan Paşa" kapucu, "Fâzıl Ahmed" oldu uşak?

Demek "Mütercim-i Kâmûs", "Hoca Sadeddîn",
"Gelenbevi", "Koca Ragıb"... Bütün o ehl-i yakîn

Uşak lisânı yazarlardı? Yâ ülü'l-ebîsâr
Nedir bu cû'-ı taarruz bu aşk-ı istihkâr?

Bakın şu savlet-i tahrîb ü hedme, ibret alın:
Kazar mezârını evlâd-ı ma'rifet vatanın!

* * *

Ya vezni? Vezn-i aruzîyi sevmemek bana bir
Rübâb-i cenneti kırmak kadar günah gelir!

*Bu vezn-i rûhda âhengin en güzidesi var,
Bununla şâir hakk-ı devr-i kâ'inâtı yazar!*

*Eğer "lisân-ı tabîi değil" demekse merâm;
Ben işte fikrimi nazmıyla eyledim ifhâm.*

*Şu nazm-ı sâdede birkaç nakîsa varsa eğer,
Kusur-ı aczime âid, nakîsa şân-ı beşer,*

*Emîn olun ki "Hesâb-ı benân" da neşr olamaz,
Beşer kemâl-i tabîi'yi bir zamân bulamaz.*

* * *

*Bu iddiaları hep terkedin ki pek boştur,
Yıkık binâ-yı hurâfâta tırmanan yorulur.*

*Lisân-ı şâir eğer milletin lisânı ise
Lisân-ı milleti atmak değil midir habse,*

*Bütün açık, kaba eşkâli iltizâm etmek?
Cihân-ı temeddün Tatar'a lâyük oldu demek?*

*Arabca söndü, Acemce koğuldu, Kayı Han
Lisânı çıkdı mezarından öyle mi, ne zaman?*

*İşitmedik bunu, duysak da şimdi anlamayız!
Tekâmülât-ı tabîiyeye tarafdârız,*

*Fakat rücû'-ı tedennîye düşmen-i cânız;
Ne dersiniz deyiniz halka nûr-ı irfânız!*

*Avâm için de havâs-ı ukûl için de yazar,
Yazar, yazar dururuz infilâk-ı haşre kadar!*

*Lisân bütün edebiyatı kavramış, almış
Yed-i müebbede-i gurma halkı, kök salmış*

*Uruk-ı millete, Osmanlı neslinin üzerine
Görünmüyor mu bedâhet-i muannidin gözüne?*

Bu milletin bütün efrâdı echel-i akvâm
Değil ki fikrini tebliğ için lisân-ı avâm

Kifâyet etsin anın mağz-ı bi-talâkına;
Kifâyet etse bütün milletin hamâkatına

Kanâat eylemek icâb eder; ne fikr-i muhâl!
Avâm için yazı yazmak mıdır bu vehm-i hayâl?

Avâm için yazı yazmak ta'ammüm etse hele?
Me'âli-i edebiyat ölür bu illetle!

Bakın Fransa'ya "Verlen", "Semen", "Hügo", "Rustan",
"Müссе", "Lamartin"... O bâri'-i kevâkib-i irfân,

Avâm için mi yazarlar? Ben anlarım da yine
Avâmı halkın o şâirlerin mezîyyetine

Kalır yabancı, bu her yerde böyledir zirâ
Avâm için olamaz her bedi'a-i garrâ.

Hüdâ mehâsini saçmış fezâ-yı eflâke,
Mehâsin-i ebediyet ki fikr-i derrâke

İyân olursa da mahfî kalır ahâliden,
Onun lisânını yazsan da ey muannid sen!

Bakın şu beyte, ne anlar avâm-ı halk okusa,
Bunun lisânı da "millî" değil midir yoksa?

"Bir de baktım ki tek onluk bile yokmuş kesede,
Mührüm boynunu bükmüş duruyormuş sâde"
Mehmed Âkif

* * *

Avâm için yazınız siz, bu hakkınız, biz de
Şebâb için yazarız bi-adîl ü nâzende

Havâs-ı ümmete şâyân-ı nefâis-i eş'âr.
Sema sema tabakâtıyla halk için efkâr

*Cihânda nâmütenâhîdir; işte kudret-i Hakk
Cihânı böyle yaratmış, bu sırrı anlamamak*

*Taannüd etmeğe vâbestedir; varın sizler
Avâm-ı halka olun ber-güzîde bir rehber.*

*Bu tarzı ben severim, siz avâm için yazınız.
Açık lisân ile pek sâde nağmeler... Yalnız*

*Dokunmayın bu lisânın beyân-ı şiddetine
Dokunmayın onun âhenk-i zî-celâdetine!*

*Dokunmayın, yıkılır yoksa en büyük âmâl,
Lisân batarsa çöker şâhrâh-ı istikbâl!*

*Dokunmayın, bu lisân çünkü dîn ü târihin
Lisânıdır, onu temsil eden beyân-ı güzîn*

*Bütün mefâhir-i mâzî lisânıdır- bırakın
Uzak asırları, âti-i tâbdâra bakın!*

*Sen ey lisân-ı havârik-ı beyân-ı Osmânî
Ki asr-ı hâzıra şâyân-ı defîne-i irfân,*

*Ki rûh-ı millet için tercümân-ı sâdıkısın;
Muhammed ümmeti oldukça tâlî-i Kur'ân,*

*Cidâr-ı Ka'be'ye urdukça arş-ı yezdânî,
Bu halk için kalacaksan bu halka lâyıksın!*

*Seninle ben yazarım zühreden latif eş'âr,
Seninle ben çıkarım tâ burûc-ı seyyâre;*

*Kalır hızâne-i milletde "cünbüs-i ebhâr",
Kalır durur ebediyette şi'r-i "Tayyâre"!*

*Senin tekâmül-i nûrunla bir fezâ-yı ba'id
Eder hayâlîme binlerce kehkeşân temdîd!*

17 Mart sene 1330

DİPNOTLAR

- 1 İsmail Çetişli, "Şiir", *Metin Tahlillerine Giriş / 1*, 3. bs., Akçağ Yayınları, Ankara, 2004, s. 25.
- 2 Hasan Kolcu - Gürkan Yavaş, *Türkçenin Şiiri / Türk Edebiyatında Türkçe Üzerine Şiirler*, 2. bs., Aydın Kitabevi, Ankara, 2006, 601 s.
- 3 *Age.*, s. 52-53.
- 4 *Age.*, s. 209.
- 5 Ali Ekrem, *Lisân-ı Osmânî*, Zarafet Matbaası, İstanbul 1332, 30 s.
- 6 *Age.*, s. 6.
- 7 *Age.*, s. 6.
- 8 *Age.*, s. 7.
- 9 Hasan Kolcu - Gürkan Yavaş, *age.*, s. 66.
- 10 *Age.*, s. 67.
- 11 *Age.*, s. 67.
- 12 "*Lisân-ı Osmânî*"nin kısa bir değerlendirmesi için bk. İsmail Parlatur, *Ali Ekrem Bolayır*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 1987, s. 43-45.
- 13 Hasan Kolcu - Gürkan Yavaş, *age.*, s. 67.
- 14 Yusuf Ziya Öksüz, *Türkçenin Sadeleşme Tarihi Genç Kalemler ve Yeni Lisân Hareketi*, 2. bs., Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2004, s. 86-132.
- 15 Ali Ekrem, *Lisân-ı Osmânî*, s. 19.
- 16 *Age.*, s. 19.
- 17 *Age.*, s. 20.
- 18 *Age.*, s. 20.
- 19 *Age.*, s. 21.
- 20 Ağâh Sırrı Levend, *Türk Dilinde Gelişme ve Sadeleşme Evreleri*, 3. bs., Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1972, s. 313-315.
- 21 Ali Ekrem, *Lisân-ı Osmânî*, s. 21.
- 22 *Age.*, s. 22.
- 23 *Age.*, s. 23.
- 24 *Age.*, s. 23.
- 25 *Age.*, s. 24.
- 26 Pervîz (Ömer Seyfettin), "Yeni Lisâna Dâir", *Yirminci Asırda Zekâ*, S. 9, 25 Haziran 1328 (1912).
- 27 Ömer Seyfettin, "Türkçeye Karşı Enderûnca", *Türk Sözü*, S. 4, 1 Mayıs 1330 (14 Mayıs 1914), s. 25-27.
- 28 Ali Ekrem, *Lisân-ı Osmânî*, s. 25.
- 29 *Age.*, s. 26.
- 30 *Age.*, s. 26.
- 31 *Age.*, s. 27.
- 32 *Age.*, s. 27.
- 33 *Age.*, s. 28.
- 34 *Age.*, s. 29.
- 35 *Age.*, s. 30.
- 36 Hasan Kolcu, "Yeni Lisân Cereyanı ve Millî Vezin Meselesi", *Millî Kültür*, Temmuz 1991, s. 34-37.
- 37 Hasan Kolcu, *Türk Edebiyatında Hece - Aruz Tartışmaları*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1993, s. 375-376.

KAYNAKÇA

- Ali Ekrem, *Lisân-ı Osmânî*, İstanbul Zarâfet Matbaası, İstanbul, 1332.
- Kolcu, Hasan, "Yeni Lisân Cereyanı ve Millî Vezin Meselesi", *Millî Kültür*, S. 86, Temmuz 1991, s. 34 - 37.
- Kolcu, Hasan, *Türk Edebiyatında Hece - Aruz Tartışmaları*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1993.
- Kolcu, Hasan-Yavaş, Gürkan, *Türkçenin Şiiri / Türk Edebiyatında Türkçe Üzerine Şiirler*, Aydın Kitabevi, Ankara, 2006.

- Levend, Ağâh Sırrı, *Türk Dilinde Gelişme ve Sadeleşme Evreleri*, 3. bs., Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1972.
- Öksüz, Yusuf Ziya, *Türkçenin Sadeleşme Tarihi Genç Kalemler ve Yeni Lisan Hareketi*, 2. bs., Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2004.
- Ömer Seyfettin, "Türkçeye Karşı Enderûnca", *Türk Sözü*, S. 4, 1 Mayıs 1330 (14 Mayıs 1914), s.25 -27.
- Parlatır, İsmail, *Ali Ekrem Bolayır*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 1987.
- Pervîz (Ömer Seyfettin), "Yeni Lisâna Dâir", *Yirminci Asırda Zekâ*, S. 9, 25 Haziran 1328 (1912).